រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ៖
ទស្សនវិស័យប្រវត្តិនិងការប្រមើលមើលអនាគត

HIGHER EDUCATION POLICY IN CAMBODIA:
RETROSPECTIVE AND PROSPECTIVE

សន ចាន់ថៃ

និក្ខេបបទបណ្ឌិត

ឯកទេស៖ វិទ្យាសាស្ត្រអប់រំ

២០១៨

មាតិកា

ទំព័រ

ឧទ្ទិសកថា......i
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ......ii
អំណះអំណាង......iii
អក្សរកាត់ (ប្រើក្នុងនិក្ខេបបទនេះ)......iv
បញ្ជីតារាង......v
បញ្ជីក្រាហ្វ......vi
មូលន័យសង្ខេបជាភាសាខ្មែរ......vii
មូលន័យសង្ខេបជាភាសាអង់គ្លេស......viii
សេចក្តីសង្ខេបនិក្ខេបបទជាភាសាខ្មែរ......ix
សេចក្តីសង្ខេបនិក្ខេបបទជាភាសាអង់គ្លេស......xxii
អារម្ភកថា......xxxvi

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហានៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ......១
២. ចំណោទបញ្ហានៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ......៤
៣. គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ......៨
៤. ដែនកំណត់និងវិសាលភាពនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ......៩
៥. វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ......៩
៦. សារប្រយោជន៍នៃការស្រាវជ្រាវ......១៥
៧. រចនាសម្ពន្ធនៃនិក្ខេបបទ......១៦

ជំពូកទី១
ក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តីស្តីពីគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា

១.១. ការរំលឹកឡើងវិញនៃឯកសារ......១៧
១.១.១. ឯកសារសម្រាប់ជាគំនិតនិងទ្រឹស្តីស្រាវជ្រាវ......១៧
១.១.២. ឯកសារស្តីពីការអនុវត្តគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......១៩
១.២. ក្របខ័ណ្ឌបញ្ញត្តិនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សានិងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......២០
១.២.១. និយមន័យនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សានិងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......២០
១.២.២. គោលបំណងនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សានិងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......២៤
១.២.៣. សារប្រយោជន៍នៃការអប់រំឧត្តមសិក្សានិងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៣០
១.២.៤. ប្រភេទនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សានិងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៣៦
១.៣. ក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តីនៃគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៤៣
១.៣.១. ទំនាក់ទំនងបរិការណ៍សេដ្ឋកិច្ចជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៤៣
១.៣.២. ទំនាក់ទំនងនិន្នាការប្រជាសាស្ត្រជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៤៦
១.៣.៣. ទំនាក់ទំនងបរិការណ៍នយោបាយជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៤៨
១.៣.៤. ទំនាក់ទំនងមនោគមវិជ្ជាជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៥០
១.៣.៥. ទំនាក់ទំនងតម្លៃសង្គមនិងវប្បធម៌ជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៥១
១.៣.៦. ទំនាក់ទំនងសាកលភាវូបនីយកម្មជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា......៥៣
១.៤. ក្របខ័ណ្ឌបញ្ញត្តិនិងទ្រឹស្តីសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ......៥៥

ជំពូកទី២
ទិដ្ឋភាពនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា និង
មជ្ឈដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនៅនឹងការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា

២.១. ទិដ្ឋភាពនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ៥៦
- ២.១.១. ទិដ្ឋភាពប្រវត្តិនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា ៥៦
- ២.១.២ ទិដ្ឋភាពនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សាបច្ចុប្បន្ន ៧៨
- ២.១.៣ ទិដ្ឋភាពអនាគតនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៣២

២.២. ទំនាក់ទំនងមជ្ឈដ្ឋានសង្គមជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ១៣៨
- ២.២.១. ទំនាក់ទំនងបរិការណ៍សេដ្ឋកិច្ចជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៣៨
- ២.២.២. ទំនាក់ទំនងនិន្នាការប្រជាសាស្ត្រជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៥៤
- ២.២.៣. ទំនាក់ទំនងបរិការណ៍នយោបាយជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៦១
- ២.២.៤. ទំនាក់ទំនងមនោគមវិជ្ជាជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៦៩
- ២.២.៥. ទំនាក់ទំនងតម្លៃសង្គម-វប្បធម៌ជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៧៨

២.៣. ទំនាក់ទំនងសាកលភាវូបនីយកម្មជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ១៨៤
- ២.៣.១. និន្នាការសាកលមកលើការអប់រំឧត្តមសិក្សា ១៨៤
- ២.៣.២. ការធ្វើសមាហរណកម្មកម្ពុជាចូលទៅក្នុងការអប់រំតំបន់និងពិភពលោក ១៨៨
- ២.៣.៣. ឥទ្ធិពលសាកលភាវូបនីយកម្មមកលើការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ១៩០
- ២.៣.៤. ការប្រៀបធៀបការអប់រំឧត្តមសិក្សារវាងប្រទេសកម្ពុជានិងថៃ ១៩៥

ជំពូកទី៣
គោលនយោបាយសម្រាប់ការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា

៣.១. ទិដ្ឋភាពគោលនយោបាយសម្រាប់ការអប់រំឧត្តមសិក្សា ២០០
- ៣.១.១. ការឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើទិដ្ឋភាពប្រវត្តិ ២០០
- ៣.១.២. ទិដ្ឋភាពគោលនយោបាយសម្រាប់ការអប់រំឧត្តមសិក្សាបច្ចុប្បន្ន ២០៨
- ៣.១.៣. គោលនយោបាយសម្រាប់ការអប់រំឧត្តមសិក្សាទៅអនាគត ២៥៣
- ៣.១.៤. ការពិភាក្សាគោលនយោបាយសម្រាប់ការអប់រំឧត្តមសិក្សា ២៥៦

៣.២. ការបកស្រាយអំពីមជ្ឈដ្ឋានសង្គមសម្រាប់គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា ២៦០
- ៣.២.១. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើបរិការណ៍សេដ្ឋកិច្ច ២៦០
- ៣.២.២. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើនិន្នាការប្រជាសាស្ត្រ ២៦៧
- ៣.២.៣. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើបរិការណ៍នយោបាយ ២៧២
- ៣.២.៤. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើមនោគមវិជ្ជា ២៧៦
- ៣.២.៥. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើតម្លៃសង្គម-វប្បធម៌ ២៨០

៣.៣. ការបកស្រាយអំពីសាកលភាវូបនីយកម្មជាមួយគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា ២៨៤
- ៣.៣.១. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើនិន្នាការអប់រំសាកល ២៨៤
- ៣.៣.២. គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សាផ្អែកលើឥទ្ធិពលសាកលភាវូបនីយកម្ម ២៨៥
- ៣.៣.៣. ការឆ្លើយតបទៅនឹងសមាហរណកម្មកម្ពុជាក្នុងតំបន់និងពិភពលោក ២៨៩

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន ២៩៦

គន្ថនិទ្ទេស ៣០៦

ឧបសម្ព័ន្ធ ៣១៦

ឧទ្ទិសកថា

ខ្ញុំបាទ សន ចាន់ថៃ សូមឧទ្ទិសស្នាដៃដ៏ថ្លៃថ្លានេះ ជូនចំពោះ

លោកឪពុក **សូ សន** ដែលបានបង្កើត ចិញ្ចឹមបីបាច់ ថែរក្សា និងអប់រំកូនឱ្យធ្វើអំពើល្អ និងធ្លាប់លើកទឹកចិត្តកូនឱ្យសិក្សាបានខ្ពង់ខ្ពស់ ដើម្បីយកចំណេះដឹង មកបម្រើប្រទេសជាតិ។

លោកសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ចាន់ វឌ្ឍសុផា** ដែលធ្លាប់បានបង្ហាត់បង្រៀន និងផ្ដល់នូវមតិនិងគំនិតជាច្រើន មកលើស្នាដៃស្រាវជ្រាវនេះកន្លងមក។

វីរបុរស បញ្ញវន្ត អ្នកប្រាជ្ញ និងអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរ គ្រប់សម័យកាល ដែលបានបូជានូវកម្លាំងកាយ ចិត្ត និងបញ្ញា ព្រមទាំងពលីជីវិត ដើម្បីសង្គ្រោះ និងការពារជាតិមាតុភូមិ និងបានបន្សល់នូវទឹកដី និងស្នាដៃជាសម្បត្តិវប្បធម៌របស់ជាតិ សម្រាប់ជាមូលដ្ឋានដល់កូនចៅជំនាន់ក្រោយ។

សូមអញ្ជើញនូវដួងវិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់លោកឪពុក លោកសាស្ត្រាចារ្យ វីរបុរស បញ្ញវន្ត អ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរទាំងអស់ ទៅសោយសម្បត្តិទេវលោក គ្រប់ៗរូប កុំបីប្រែក្លាយទៅជាបការៈដទៃឡើយ។

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំបាទជាអ្នកស្រាវជ្រាវនិក្ខេបបទនេះ មិនអាចទទួលជោគជ័យបានឡើយ ប្រសិនបើគ្មានការបរិច្ចាគ និងជំនួយឧបត្ថម្ភគ្រប់បែបយ៉ាងពីស្ថាប័ន ថ្នាក់ដឹកនាំ សាស្ត្រាចារ្យ ក្រុមគ្រួសារ និងមនុស្សពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនទេនោះ។ ដូច្នេះ ឆ្លៀតឱកាសនេះ ខ្ញុំបាទ សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅប្រកបដោយកត្តញ្ញូ កតវេទិតាធម៌បំផុត ចំពោះមនុស្ស និងស្ថាប័នមួយចំនួន ដូចខាងក្រោម ៖

លោកសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **នូ ចាន់សុភី** ដែលបានណែនាំ បង្រៀន និងផ្ដល់គំនិត សម្រាប់ធ្វើការវិភាគលើការស្រាវជ្រាវ ព្រមទាំងបានគាំទ្រ និងលើកទឹកចិត្តដល់រូបខ្ញុំ ធ្វើការស្រាវជ្រាវកន្លងមក។

សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **អ៊ឹម កុច** និងសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ធ សោ** ដែលបានបង្ហាត់បង្រៀន និងបានផ្ដល់មតិរិះគន់ស្ថាបនា ដើម្បីកែលម្អនិក្ខេបបទនេះកាន់តែប្រសើរ និងមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ។

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **ច័ន្ទ សំណព្វ** បណ្ឌិតសភាចារ្យ **ស៊ុំ ឈុំប៊ុន** បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សោម សុមុនី** សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ជូ ច័ន្ទដារី** សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ឆេង វណ្ណារិទ្ធ** សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **កង ឌិម** សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ចៅ លិន** និងសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ឈិញ ស៊ីថា** ដែលបានជួយកែលម្អ និងផ្ដល់គំនិតល្អៗបន្ថែមលើនិក្ខេបបទ ដើម្បីឱ្យខ្លឹមសារកាន់តែល្អប្រសើរឡើង។

ឆ្លៀតក្នុងឱកាសនេះដែរ ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ជូនចំពោះ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ទូច** ប្រធានរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា បណ្ឌិតសភាចារ្យ **ស៊ន សំណាង** និងបណ្ឌិតសភាចារ្យ **ខ្លូត ធីតា** អតីតប្រធានរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ដែលបានប្រឹងប្រែងបើកវគ្គសិក្សាថ្នាក់បណ្ឌិត និងបន្តគាំទ្រវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលថ្នាក់បណ្ឌិតនេះ ដើម្បីផ្ដល់ឱកាសដល់ខ្ញុំបាទធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវរហូតលេចចេញជាស្នាដៃនេះ។

ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរ ចំពោះថ្នាក់ដឹកនាំនិងមន្ត្រីផ្នែកបណ្ដុះបណ្ដាល និងស្រាវជ្រាវ និងផ្នែករដ្ឋបាលនិងហិរញ្ញវត្ថុនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ជាពិសេសលោកបណ្ឌិត **ហេង ហុកវេន** និងលោកបណ្ឌិត **តាន់ សុគន្ធា** ដែលបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល សម្រាប់ដំណើរការរៀបចំបែបបទនានាសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនេះ និងសូមអរគុណដល់មន្ត្រីរាជការនៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលបានបានជួយសម្រួលដល់រូបខ្ញុំ សម្រាប់ធ្វើការប្រមូលទិន្នន័យនិងឯកសារស្រាវជ្រាវពាក់ព័ន្ធមួយចំនួន។ ជាមួយគ្នា សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ លោក **សុខ ជីវ័ន្ត** សម្រាប់ការជួយរៀបចំអត្ថបទក្នុងកុំព្យូទ័រ។

នៅចុងបញ្ចប់ ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ឧត្តមភរិយា នាម **ឡាយ ស្រីណែត** និងលោកឪពុក **ធឹង ឡាយ** និងអ្នកម្ដាយ **សោ សាអឿន** ដែលបានផ្ដល់ការលើកទឹកចិត្ត និងបង្កភាពងាយស្រួលដល់រូបខ្ញុំបាទ សម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ។

គ្មានអ្វីនឹងកាត់ថ្លៃបាននោះ ខ្ញុំបាទសូមសម្ដែងការដឹងគុណបំផុតចំពោះអ្នកម្ដាយ **លាង នាង** ដែលបានចិញ្ចឹមបីបាច់ អប់រំ និងផ្ដល់ភាពកក់ក្ដៅ ជារៀងរហូតមក។

អំណះអំណាង

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **សន ចាន់ថៃ** ជានិស្សិតថ្នាក់បណ្ឌិតផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រអប់រំ វគ្គ២នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា សូមបញ្ជាក់ជាឱឡារិក និងធានាអះអាងថា ស្នាដៃនិក្ខេបបទស្តីពី "គោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ៖ ទស្សនវិស័យប្រវត្តិ និងការប្រមើលមើលអនាគត" នេះ ពិតជាស្នាដៃស្រាវជ្រាវថ្មី ដែលខ្ញុំបានព្យាយាមប្រឹងប្រែងសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយខ្លួនឯងពិតប្រាកដមែន ហើយក៏ពុំទាន់មានការបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុងស្ថាប័នណាមួយ និងសរសេរដោយអ្នកណាពីមុនមកហើយដែរ។ វាលើកលែងតែឯកសារលើកទ្រឹស្តី និងព័ត៌មានមួយចំនួន ដែលបានដកស្រង់ និងចម្រាញ់ ដោយដាក់ចូលនៅក្នុងឯក-សារយោងនៅចុងទំព័រតែប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើមានការលួចចម្លងស្នាដៃពីនិក្ខេបបទរបស់អ្នកដទៃ ខ្ញុំបាទនឹងទទួលខុសត្រូវ តាមផ្លូវសីលធម៌ និងផ្លូវច្បាប់ជាធរមាន។

ថ្ងៃសុក្រ ១១រោច ខែពិសាខ ឆ្នាំច សំរឹទ្ធិស័ក ពស. ២៥៦២
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨

សន ចាន់ថៃ

បានឃើញ និងឯកភាព
ថ្ងៃសុក្រ ១១រោច ខែពិសាខ ឆ្នាំច សំរឹទ្ធិស័ក ពស. ២៥៦២
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨

បណ្ឌិត នូ ចាន់សុភី
សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

អក្សរកាត់

(ប្រើក្នុងនិក្ខេបបទនេះ)

ក្រ.អ.យ.ក	៖	ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
ក្រ.ស.ហ	៖	ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
គ.ទ.ក	៖	គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃកម្ពុជា
គ.ប	៖	គោលនយោបាយ
ប.ព.ស	៖	បច្ចេកវិទ្យា ព័ត៌មាន និងសារគមនាគមន៍
ផ.ស.ស	៖	ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប
យូណេស្កូ	៖	អង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់ការអប់រំ វិទ្យាសាស្ត្រ និងវប្បធម៌
រ.ភ.ក	៖	រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
-ដ-	៖	ដដែល (ibid)
ដ.ឯ.ម	៖	ដូចឯកសារដើម (op.cit)
ADB	៖	Asian Development Bank
CAMFEBA	៖	Cambodian Federation of Employers and Business Associations
CDRI	៖	Cambodian Development Research Institute
DRF	៖	Development Research Forum in Cambodia
EC	៖	European Community
GDP	៖	Gross Domestic Product
GER	៖	Gross Enrolment Rate
HE	៖	Higher Education
HEP	៖	Higher Education Policy
HRINC	៖	Human Resources Inc. Cambodia
IIEP	៖	International Institute for Educational Planning
IMF	៖	International Monetary Fund
MoEYS	៖	Ministry of Education Youth and Sports
OECD	៖	Organization for Economic Co-operation and Development
r.	៖	Regression (មេគុណសហទំនាក់ទំនង)
RGC	៖	Royal Government of Cambodia
STEM	៖	Science Technology Enginearing Math
UNDP	៖	United Nation Development Program
UNESCO	៖	United Nation for Education Science Culture Organization
UNTAC	៖	United Nation Temporary Authority in Cambodia
WB	៖	World Bank

បញ្ជីតារាង

ល.រ អត្ថន័យ	ទំព័រ
១. តារាងទី១ស្តីពីឈ្មោះវិស័យសិក្សា និងឈ្មោះមុខជំនាញនៅឧត្តមសិក្សា	៣៧
២. តារាងទី២ស្តីពីបញ្ជីឈ្មោះសាលាឯកទេសនិងគ្រឹះស្ថានក្រោយមធ្យមសិក្សានៅសម័យបារាំង	៥៧
៣. តារាងទី៣ស្តីពីបញ្ជីឈ្មោះគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៣-១៩៥៩	៥៨
៤. តារាងទី៤ស្តីពីបញ្ជីឈ្មោះសាកលវិទ្យាល័យ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៣-១៩៦៩	៥៩
៥. តារាងទី៥ស្តីពីការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជពីឆ្នាំ១៩៦០-១៩៧០	៦០
៦. តារាងទី៦ស្តីពីការចុះឈ្មោះនិស្សិតចូលរៀននៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទខ្មែរពីឆ្នាំ១៩៦០-១៩៧០	៦០
៧. តារាងទី៧ស្តីពីការចុះឈ្មោះនិស្សិតចូលរៀនសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទបច្ចេកទេសពីឆ្នាំ១៩៦៤-១៩៧០	៦១
៨. តារាងទី៨ស្តីពីចំនួននិស្សិតចូលរៀនសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈពីឆ្នាំ១៩៦៥ ដល់១៩៧០	៦២
៩. តារាងទី៩ស្តីពីការចូលរៀនបច្ចេកទេសនៅសាកលវិទ្យាល័យប្រជារាស្ត្រពីឆ្នាំ១៩៦០-១៩៧០	៦២
១០. តារាងទី១០ស្តីពីចំនួននិស្សិតនៅស.ភូមិន្ទវិទ្យាសាស្ត្រក្សេត្រវិទ្យាពីឆ្នាំ១៩៦៥-១៩៧០	៦៣
១១. តារាងទី១១ស្តីពីការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកំពង់ចាមពីឆ្នាំ១៩៦៥-១៩៧០	៦៣
១២. តារាងទី១២ស្តីពីចំនួននិស្សិតរៀននៅស.ក.កតាកែវ-កំពតពីឆ្នាំ១៩៦៧-១៩៧០	៦៤
១៣. តារាងទី១៣ស្តីពីចំនួននិស្សិតរៀននៅស.ក.វ.ភបាត់ដំបងពីឆ្នាំ១៩៦៧-១៩៧០	៦៤
១៤. តារាងទី១៤ស្តីពីការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅតាមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាពីឆ្នាំ១៩៦០-១៩៧០	៦៦
១៥. តារាងទី១៥ស្តីពីបាយនិស្សិតតាមជំនាញវិស័យឯកទេសនៅឆ្នាំសិក្សា១៩៦៩-១៩៧០	៦៧
១៦. តារាងទី១៦ស្តីពីស្ថិតិសាស្ត្រាចារ្យឧត្តមសិក្សា ពីឆ្នាំ១៩៦១-១៩៦៨	៦៨
១៧. តារាងទី១៧ស្តីពីបញ្ជីឈ្មោះគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរ១៩៧០-១៩៧៥	៧០
១៨. តារាងទី១៨ស្តីពីបញ្ជីឈ្មោះគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាដែលត្រូវបង្កើតឡើងវិញពីឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៩៣	៧៣
១៩. តារាងទី១៩ស្តីពីស្ថិតិនិស្សិតចូលរៀននៅឧត្តមសិក្សាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៩៣	៧៧
២០. តារាងទី២០ស្តីពីស្ថិតិនិស្សិតទៅសិក្សានៅបរទេសពីឆ្នាំ១៩៨០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៩៣	៧៨
២១.តារាងទី២១ស្តីពីចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងជំនាញផ្សេងៗ	៨៥
២២. តារាងទី២២ស្តីពីអត្រាអ្នកប្រើប្រាស់អ៊ីនធឺណិតនៅប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសជិតខាងកម្ពុជា	៩៦
២៣. តារាងទី២៣ស្តីពីអត្រារួម និងអត្រាពិតនៃការសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា	៩៩
២៤. តារាងទី២៤ស្តីពីអត្រាចូលរៀនរួមនៅឧត្តមសិក្សានៅតាមប្រទេសក្នុងអាស៊ាន	១០១
២៥. តារាងទី២៥ស្តីពីចំនួននិស្សិតចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រចាប់ពីឆ្នាំ២០០០ដល់២០១២	១០២
២៦. តារាងទី២៦ស្តីពីចំនួនបុគ្គលិកឧត្តមសិក្សា និងកម្រិតសញ្ញាបត្រ ចាប់ពីឆ្នាំ២០០៨-២០១៦	១០៧
២៧.តារាងទី២៧ស្តីពីការចំណាយសាធារណៈមកលើការអប់រំធៀបជាភាគរយទៅនឹងGDPនិងGNP	១២០
២៨. តារាងទី២៨ស្តីពីចំនួនអ្នកធ្វើការងារ នៅតាមវិស័យការងារសំខាន់ៗ	១៤៤
២៩. តារាងទី២៩ស្តីពីរបាយនៃការបណ្តុះបណ្តាលតាមវិស័យនៅឆ្នាំ២០១១	១៤៧
៣០. តារាងទី៣០ស្តីពីការចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុបនៅឧត្តមសិក្សាតាមមុខជំនាញសិក្សា	១៤៧
៣១. តារាងទី៣១ស្តីពីការនិទស្សន៍អំពីតម្រូវការនិងការផ្គត់ផ្គង់និស្សិតបញ្ចប់ឧត្តមសិក្សា	១៥១
៣២. តារាងទី៣២ស្តីពីកម្រិតសិក្សារបស់ប្រជាជនចាប់ពីអាយុ២៥ឆ្នាំឡើង នៅឆ្នាំ១៩៩៨ និង២០០៨	១៥៥
៣៣. តារាងទី៣៣ស្តីពីចំនួននិស្សិតកម្ពុជាទៅសិក្សានៅក្រៅប្រទេសចាប់ពីឆ្នាំ២០០០-២០១០	១៥៧
៣៤. តារាងទី៣៤ស្តីពីចំនួននិស្សិតដែលបានបញ្ជូនទៅសិក្សានៅបរទេសពីឆ្នាំ១៩៨០ដល់២០១២ .	១៥៧
៣៥. តារាងទី៣៥ស្តីពីចំនួនប្រជាជនសរុប ប្រជាជនគ្រប់អាយុចូលរៀន និងអ្នកចូលរៀនឧត្តមសិក្សា	១៥៩
៣៦. តារាងទី៣៦ស្តីពីរបបនយោបាយមនោគមវិជ្ជានយោបាយ និងចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា	១៦៨
៣៧. តារាងទី៣៧ស្តីពីរបបនយោបាយ មនោគមវិជ្ជា និងស្ថានភាពនៃប្រព័ន្ធអប់រំឧត្តមសិក្សា	១៧៨
៣៨. តារាងទី៣៨ស្តីពីការប្រៀបធៀបការអប់រំឧត្តមសិក្សាកម្ពុជា និងការអប់រំឧត្តមសិក្សាថៃ	១៩៩

បញ្ជីក្រាហ្វ

ល.រ អត្ថន័យ	ទំព័រ
១. ក្របខ័ណ្ឌបញ្ញត្តិស្តីពីគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា	៥៥
២. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨០ ដល់ ២០១៦	៧៩
៣. ក្រាហ្វស្តីពីកំណើននិស្សិតបរិញ្ញាបត្រ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩២ ដល់ ២០១៣	៨០
៤. ក្រាហ្វស្តីពីទិន្នន័យសរុបស្តីពីសាលាឯកទេសនៅគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ឆ្នាំ២០១៦	៩៣
៥. ក្រាហ្វស្តីពីនិស្សិតបញ្ចប់ថ្នាក់ឧត្តមសិក្សាឆ្នាំ២០០៨តាមមុខជំនាញឯកទេស	១១២
៦. ក្រាហ្វស្តីពីនិស្សិតបញ្ចប់បរិញ្ញាបត្រពីឆ្នាំ២០០៥ដល់២០១៤	១១៣
៧. ក្រាហ្វស្តីពីការចំណាយថវិកាជាតិសរុប និងថវិកាលើវិស័យអប់រំ	១២០
៨. ក្រាហ្វស្តីពីសំណើផ្តល់មូលនិធិរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលលើវិស័យអប់រំឆ្នាំពី២០០៤ ដល់ ២០១០	១២២
៩. ក្រាហ្វស្តីពីការរួមចំណែកនៃផលិតផលជាតិសរុប	១៣៩
១០. ក្រាហ្វស្តីពីការងារតាមវិស័យ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ២០០៩	១៤១
១១. ក្រាហ្វស្តីពីកម្លាំងពលកម្មប្រជាជនកម្ពុជាទាំងពីរភេទ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩០ ដល់ ២០១០	១៤២
១២. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួនប្រជាជនដែលមានការងារធ្វើតាមមុខរបរ នៅឆ្នាំ១៩៩៨ និងឆ្នាំ២០០៨	១៤៣
១៣. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួនប្រជាជនដែលមានការងារធ្វើតាមមុខរបរនៅឆ្នាំ២០០៨	១៤៤
១៤. ក្រាហ្វស្តីពីតម្រូវការការងារសរុបក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់ជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា	១៤៥
១៥. ក្រាហ្វស្តីពីអត្រានិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាតាមជំនាញឯកទេស ចាប់ពីឆ្នាំ២០០០ ដល់ ២០០៨	១៤៨
១៦. ក្រាហ្វស្តីពីកម្រិតនៃការអប់រំរបស់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ចាប់ពីអាយុ២៥ឡើងទៅ	១៤៩
១៧. ក្រាហ្វស្តីពីសហទំនាក់ទំនងរវាងការចុះឈ្មោះចូលរៀនឧត្តមសិក្សា និងផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប	១៥០
១៨. ក្រាហ្វស្តីពីអត្រានិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាតាមជំនាញឯកទេស នៅឆ្នាំ២០០៨	១៥០
១៩. ក្រាហ្វស្តីពីជំនាញដែលនិយោជកត្រូវការ និងពិបាកស្វែងរក	១៥២
២០. ក្រាហ្វស្តីពីអត្រាអាយុនៃចំនួនប្រជាជនកម្ពុជា និងពិភពលោក	១៥៤
២១. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួនប្រជាជនសរុប និងចំនួនប្រជាជនមានអាយុត្រូវចូលរៀនឧត្តមសិក្សា	១៥៦
២២. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួននិស្សិតចុះឈ្មោះចូលរៀននៅឧត្តមសិក្សាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់២០១១	១៥៦
២៣. ក្រាហ្វស្តីពីទំនាក់ទំនងរវាងប្រជាជនសរុបគ្រប់អាយុចូលរៀននិងចំនួនអ្នកចូលរៀននៅឧត្តមសិក្សា	១៥៨
២៤. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួនប្រជាជនគ្រប់អាយុចូលរៀន និងចំនួនអ្នកចុះឈ្មោះចូលរៀននៅឧត្តមសិក្សា	១៥៩
២៥. ក្រាហ្វស្តីពីចំនួនមនុស្សពេញវ័យចាប់ពីអាយុ២២ឆ្នាំដល់៦៥ឆ្នាំទទួលបានការអប់រំនៅឧត្តមសិក្សា	១៦០

មូលន័យសង្ខេប

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ មានគោលបំណងដើម្បីបង្ហាញអំពីការវិវត្តនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា និងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា, រកឱ្យឃើញអំពីកត្តាមជ្ឈដ្ឋានសង្គមនានា ដែលមានឥទ្ធិពលមកលើការអប់រំឧត្តមសិក្សានិងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា, និងបង្ហាញអំពីនិន្នាការបច្ចុប្បន្ន និងអនាគតនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា និងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។

ការស្រាវជ្រាវនេះ បានប្រើប្រាស់គោលវិធីវិភាគគោលនយោបាយកម្រិតធំទូលាយ ដោយបានប្រើប្រាស់ទិន្នន័យតាមបែបគុណវិស័យ និងបរិមាណវិស័យ សម្រាប់យកមកធ្វើការវិភាគ។ ការប្រមូល និងវិភាគទិន្នន័យតាមបែបគុណវិស័យ ត្រូវបានធ្វើឡើងលើការសិក្សាឯកសារ ការសង្កេត ពណ៌នា និងពន្យល់អំពីបាតុភូតគោលនយោបាយអប់រំ និងប្រើវិធីអានវិភាគខ្លឹមសារ និងវិធីវិភាគបែបអនុមានរួម។ ការប្រមូលនិងការវិភាគទិន្នន័យបែបបរិមាណវិស័យ ត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈទិន្នន័យដែលមានស្រាប់របស់ស្ថាប័ននានារបស់រដ្ឋាភិបាល អង្គការពហុជាតិ និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនេះ។

ការអប់រំឧត្តមសិក្សា និងគោនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា បានឆ្លងកាត់របត់ប្រវត្តិសាស្ត្រ ជាច្រើនដំណាក់កាល ចាប់តាំងពីការកើតឡើងដំបូងនៅឆ្នាំ១៩៤៦ រហូតមកទល់នឹងពេលបច្ចុប្បន្ន។ ការអប់រំឧត្តមសិក្សា តែងតែប្រែប្រួលទៅតាមរបបនយោបាយនីមួយៗ។ ការផ្លាស់ប្តូររបបនយោបាយនិងតម្លៃសង្គមញឹកញាប់ពេក បានបង្កឱ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រព័ន្ធអប់រំឧត្តមសិក្សា ធ្វើឱ្យមានការប្រែប្រួលដល់ខ្លឹមសារគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា និងរំខានដល់ការអភិវឌ្ឍការអប់រំឧត្តមសិក្សា។ ក្នុងចំណោមរបបនយោបាយដែលបានអនុវត្តនៅកម្ពុជា មានតែរបបនយោបាយតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ រួមជាមួយរាជានិយមទេ ដែលមានឥទ្ធិពលវិជ្ជមាន និងល្អប្រសើរដល់ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធអប់រំឧត្តមសិក្សា។

ការស្រាវជ្រាវក៏បានរកឃើញថា មជ្ឈដ្ឋានគោលនយោបាយអប់រំ មានឥទ្ធិពលនិងកំណត់ដល់ការអប់រំឧត្តមសិក្សា និងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។ ក្នុងចំណោមមជ្ឈដ្ឋានគោលនយោបាយអប់រំទាំងនេះ បរិការណ៍សេដ្ឋកិច្ច មានទំនាក់ទំនងវិជ្ជមានជាមួយការអប់រំឧត្តមសិក្សា រីឯចំនួនប្រជាសាស្ត្រ មានទំនាក់ទំនងវិជ្ជមានតិចតួចជាមួយនឹងចំនួនអ្នកចូលរៀនឧត្តមសិក្សា។ ក្រៅពីនេះ បរិការណ៍នយោបាយនិងមនោគមវិជ្ជា តែងបានកំណត់ដល់ខ្លឹមសារគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ហើយតម្លៃសង្គមនិងវប្បធម៌ជាតិ ត្រូវបានបញ្ជ្រាប និងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សា ចំណែកឯសាកលភាវូបនីយកម្ម ជានិន្នាការថ្មីដែលកំពុងមានឥទ្ធិពលមកលើការអប់រំឧត្តមសិក្សា និងគោលនយោបាយអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។

ការអភិវឌ្ឍការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ត្រូវបានធ្វើឡើង តាមរយៈគោលនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រ និងឧបករណ៍គោលនយោបាយនានា ដូចជាគោលនយោបាយបទប្បញ្ញត្តិ គោលនយោបាយស្ថាប័ន គោលនយោបាយកសាងសមត្ថភាព គោលនយោបាយឧបត្ថម្ភនិងលើកទឹកចិត្ត គោលនយោបាយកំណែទម្រង់ គោលនយោបាយឯកជននីយកម្ម និងគោលនយោបាយផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធ។ គោលនយោបាយបទប្បញ្ញត្តិ ត្រូវបានគេយកមកប្រើ នៅគ្រប់សមាសធាតុទាំងអស់នៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា។